

TAZMİNAT KAVRAMI VE TMS 37 KAPSAMINDA TAZMİNAT VARLIKLARININ SİGORTA ŞİRKETLERİNDE RAPORLANMASI*

Prof.Dr. Selahattin KARABINAR**
Arş.Gör.Dr. Şuayyip Doğuş DEMİRCİ***

Teorik İnceleme
(Theoretical Research)

Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi
Şubat 2017; 10 (4): 55-68

Öz

Sigorta şirketleri 2008 yılından itibaren finansal tablolarını TFRS'lere uygun şekilde hazırlamaktadırlar. Şirketler bazı istisnalar haricinde (TMS 1:Finansal Tabloların Sunuluşu, TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı) TFRS'lerin çoğunu uygulamaktadırlar. Bu çalışmada TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Varlıklar Standardı'nı uygulamak zorunda olan sigorta şirketlerinin reasürans varlıklarını mevcut durumda nasıl raporladığı ve TMS 37'ye göre nasıl raporlaması gerektiği incelenmiştir. Ortaya çıkan farklılık bir sigorta şirketinin finansal tabloları üzerinden açıklanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, TMS 1 Standardının uygulanmaması neticesinde netleştirme yasağının ihlal edildiği ve sigorta şirketlerinin borç ve alacaklarını eksik raporladığı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sigorta Şirketleri, Muhasebe, Uluslararası Muhasebe Standartları.

JEL Kodları: M40, M48, G22

REIMBURSEMENT CONCEPT AND REPORTING OF REIMBURSEMENT ASSETS IN INSURANCE COMPANIES IN THE CONTEXT OF IAS 37

ABSTRACT

Insurance companies have been preparing their financial statements in accordance to IFRS since 2008. Companies are implementing most of IFRS with some exceptions (IAS 1 Presentation of Financial Statements, IFRS

* Makalenin gönderim tarihi: 27.05.2016; Kabul tarihi: 28.07.2016

** İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İşletme Bölümü öğretim üyesi, skbinar@sakarya.edu.tr

*** Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü öğretim elemanı, sdemirci@sakarya.edu.tr (Sorumlu yazar; Correspondent author)

4: Insurance Contracts Standard). In this study, how insurance companies which are obligated to apply IAS 37: Provisions, Contingent, Liabilities and Assets to report how the current situation in the reinsurance assets and how it should be reported according to IAS 37 were examined. The significant difference is explained through the financial statements of an insurance company. As a result of the study, non-implementation of IAS 1 standard has resulted as violation of the ban on offsetting and it is understood that insurance companies underreport their debts and receivables.

Keywords: Insurance Companies, Accounting, International Accounting Standards.

JEL Codes: M40, M48, G22

1. GİRİŞ

2005 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren TMS 37: Karşılıklar, Koşullu Varlıklar ve Borçlar standardı, şirketlerin faaliyetleri sonucunda karşılaştıkları koşullu yükümlülük, koşullu varlık kalemlerinin ve karşılıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili ilkeleri açıklamaktadır. Bunun yanında muhasebeleştirme ve ölçme kuralları, karşılıkların kullanımı, değişimi ve tazminatlar hakkında bilgi vermektedir (TMS 37, 2006). TMS 37 kapsamında tazminatlar ile ilgili 53. ve 56. maddeleri sigortacılık sektöründe geniş bir faaliyet alanı bulunan “*reasürans*” işlemlerini de kapsamaktadır.

Sigorta yaptıran gerçek veya tüzel kişi (sigortalı) rizikoya maruz kalan kıymeti sigorta şirketine belirli bir prim karşılığında (sigortacı) sigortalatır. Sigorta şirketi de sigortalıyla yaptığı sigorta sözleşmesinde hasarın oluşması durumunda riskin tamamını kendi üstlenmek istemediği durumlarda kendisini bu riske karşılık başka bir şirkete sigortalatır. Bu işleme reasürans adı verilmektedir. Sigorta şirketinin bu riskini sigortalayan şirkete reasürör denilmektedir (Özbolat, 2014, s. 221). Şirket tarafından sigortalanan varlık ile ilgili hasarın gerçekleşmesi durumunda, hasar sigortacı tarafından karşılanır. Ardından sigortacı ilgili ödemenin belirli bir kısmını veya tamamını reasürans faaliyetini üstlenen şirketten (reasürör) tahsil eder. Bu durumda sigortacı sigortalanan varlık için sigortalıya borçlu, reasürörden ise alacaklı bir konuma gelir.

2. REASÜRANS VARLIKLARI

Sigortacılık faaliyetlerinde satışı yapılan sigorta poliçesi ile ilgili hasar ödemesinin yapılıp yapılmayacağı poliçenin satışı esnasında belirsizdir. Çünkü sigorta gelecekte gerçekleşebilecek risklere karşı yapılmaktadır. Bu yüzden

sigorta şirketleri yapmış oldukları anlaşmalar için gelecekte karşılaşılabilecekleri hasar ödemelerinde ödeme gücüne düşmemek için karşılık (Kazanılmamış Primler Karşılığı, Devam Eden Riskler Karşılığı, Muallak Tazminat Karşılığı) ayırmaktadırlar. Daha önce de belirtildiği gibi sigorta şirketleri şayet yapmış oldukları sözleşmelerin belirli bir kısmını ya da tamamını reasürans şirketine yansıtırsa, oluşacak hasarların belli bir kısmını (reasürans şirketine devredilen prim oranında) hasarın ortaya çıkması durumunda tahsil edeceklerdir. Sigorta şirketlerinin reasürans şirketlerinden tahsil edecekleri bu paylara reasürans varlıkları denilmektedir.

Reasürans varlıklarının raporlanmasında TMS 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Varlıklar standartında “koşullu varlıklar” kısmını da incelemek konu bütünlüğünü sağlamak açısından gereklidir. Çünkü ilk bakışta reasürans varlıklarının “koşullu varlıklar” olduğu düşünebilir. Koşullu varlıklar Standart’ta “geçmiş olaylardan kaynaklanan ve işletmenin tam anlamıyla kontrolünde bulunmayan, bir veya daha fazla kesin mahiyette olmayan olayın ileride gerçekleşip gerçekleşmemesi ile mevcudiyeti teyit edilecek olan varlık” olarak açıklanmaktadır. Standardın 31.maddesinde de “işletme, koşullu varlıklarını finansal tablolarına yansıtmaz” ifadesi yer almaktadır. Ancak sigorta şirketlerinde tüm varlıklar ve borçlar gelecekte ortaya çıkabilecek belirsizliklere göre ortaya çıktığından eğer koşullu varlıklar ve koşullu borçlara göre raporlama yapılacak olursa, sigorta şirketleri bilançolarında bulunan kalemlerin çoğunu raporlayamayacaktır. Bu da finansal tabloların doğru raporlanmaması sonucunu ortaya çıkaracaktır. Bu yüzden reasürans varlıklarının, koşullu varlık olarak raporlanmaması uygun olacaktır.

Reasürans varlıklarının sigorta şirketleri tarafından muhasebeleştirilmesi hususunda ulusal düzenlemeler ile Türkiye Finansal Raporlama Standartları arasında farklılık bulunmaktadır. Türkiye Muhasebe Standardı 37 (TMS 37): Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı’nda reasürans varlıklarının muhasebeleştirilmesi hususu “tazminatlar” başlığı altındaki düzenlemelere göre yapılmalıdır. Türkiye Finansal Raporlama Standardı 4 (TFRS 4): Sigorta Sözleşmeleri standardında ise reasürans varlıklarının muhasebeleştirilmesi doğrudan yer almaktadır. İlerleyen sayfalarda TMS 37’nin bu kısımdaki düzenlemelerine yer verilecektir.

3. TMS 37 STANDARTINA GÖRE SİGORTA ŞİRKETLERİNDE TAZMİNATLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

TMS 37’nin 53 ila 58. maddeleri arası tazminatların muhasebeleştirilmesine ayrılmıştır. Standardın 53. maddesi tazminatları aşağıdaki gibi açıklamıştır. “*Bir karşılığa ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesi için gerekli harcamaların bir kısmının veya tamamının diğer bir tarafça tazmin edil-*

mesi beklendiğinde, ilgili tazminat ancak ve ancak, işletmenin yükümlülüğü yerine getirmesi durumunda tazminatın elde edileceğinin kesine yakın olması durumunda muhasebeleştirilir. Söz konusu tazminat ayrı bir varlık gibi işleme tabi tutulur. Tazminata ilişkin olarak muhasebeleştirilen tutar karşılık tutarını geçemez.”

TMS 37'nin 53. maddesi sigortacı ile reasürör arasındaki ilişkiye tam olarak uymaktadır. İlgili maddede ifade edilen “bir kısmının veya tamamının diğer bir tarafça tazmininin beklenmesi” durumu sigortacının ödemenin anlaşma gereği bir kısmını reasürans şirketinden alma durumunu ifade etmektedir. Madde aynı zamanda ödemenin kesinleşmesi durumunda muhasebeleştirilmesi gerektiğini söylemektedir. Reasürans anlaşmalarında reasürans şirketi anlaşma gereği hasara iştirak etmek zorundadır. Buradan da reasürans varlığının ayrı muhasebeleştirilmesi, sigorta teknik karşılıklarının ise ayrı muhasebeleştirilmesi gerekliliği anlaşılmaktadır.

Standartın 56. Maddesinde ise “Çoğu durumda, işletmenin ihtilaf konusu tutarın tamamından sorumluluğu devam edecek, öyle ki üçüncü tarafın herhangi bir sebepten ötürü ödemeyi yapmaması durumunda, ilgili işletme tutarın tamamını yerine getirmek zorunda kalacaktır. Bu durumda, borcun tamamına ilişkin karşılık ayrılır ve ilgili işletmenin borcu ifa etmesi *halinde tazminatın elde edileceğinin kesine yakın olması durumunda, beklenen tazminat ayrı bir varlık olarak muhasebeleştirilir.*” ifadesi yer almaktadır.

Standartın 56. maddesi de içeriği itibariyle reasürans işlemlerine atıfta bulunmaktadır. Şöyle ki, sigortaya konu olan risk ortaya çıktığında sigortalı hasarın tazmini için sigortacıya başvurmaktadır. Sigortacı reasürans işlemi yapmış olmasına bakmaksızın hasarın tamamını sigortalıya ödeme yükümlülüğü altındadır. Hasarı tazmin ettikten sonra ise hasar ile ilgili reasürans şirketine başvurarak hasar için yapmış olduğu ödemenin bir kısmını veya tamamını (reasürans sözleşmesinde belirtilen tutarı) reasürörden tahsil edecektir. Bu madde reasürans şirketinden tahsil edilecek tazminatın ayrı bir varlık olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

TFRS 4 Standardı'nda da reasürans varlıklarının raporlanmasıyla alakalı açıklama şöyledir: İlgili standardın 14. maddesi “ *Reasürans varlıklarını ilgili reasürans borçlarıyla veya reasürans sözleşmesinden doğan gelir veya gideri, ilgili sigorta sözleşmesinden doğan gider veya gelir kalemi ile mahsup edilmemesi gerektiğini*” ifade etmektedir. Bu madde TMS 37'nin 53. ve 56. maddelerindeki ayrı bir varlık olarak raporlama ifadesiyle uyumludur. TFRS 4'de reasürans varlıklarının bilançoda ayrı bir hesap kalemi olarak raporlanması gerektiğini belirtmektedir. Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, TMS 37 ve TFRS 4 reasürans işlemi tazminat olarak görmekte ve ayrı bir varlık olarak raporlanması gerektiğini belirtmektedir.

4. REASÜRANS VARLIKLARININ RAPORLANMASINDA MEVCUT DURUM

Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketleri finansal tablolarını Hazine Müsteşarlığının yayınlamış olduğu direktiflere göre hazırlamaktadır. Hazine Müsteşarlığı sigortacılık faaliyetleriyle alakalı düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kurumdur. Hazine Müsteşarlığı 2007 yılında “*Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik*”i yayınlamıştır. Bu yönetmeliğin dördüncü maddesinin birinci bendi ikinci bentte yer alan konular dışında sigorta şirketlerinin finansal tablolarını 2008 yılından itibaren olmak üzere Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) göre hazırlama zorunluluğu getirilmiştir. Dördüncü maddenin ikinci bendinde bahsi geçen konu başlıklarıyla ilgili olarak TMS/TFRS’lerin yerine Hazine Müsteşarlığının hazırlayacağı tebliğlerin raporlamada kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Yönetmeliğin bu bendinde “*Sigorta sözleşmelerine, bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve konsolide finansal tablolar, kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar Müsteşarlıkça çıkarılacak tebliğler ile belirlenir.*” ifadesi yer almaktadır. Adı geçen konu başlıklarıyla ilgili hazırlanmış standartların muaf tutulması ve yerlerine Müsteşarlığın hazırlayacağı tebliğlerin kullanılması gerektiği bildirilmiştir. Yönetmeliğin muafiyet verdiği bu standartlar TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu, TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri ve TMS 28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standartlarıdır. Muaf tutulan standartların genel özellikleri sigorta şirketlerine uymamaları ve bu konular ile ilgili Hazine Müsteşarlığının kendine ait uygulamaları olmasıdır. Muaf tutulan standartlar dışında kalan tüm standartlar ise şirketler tarafından uygulanmak zorundadır. Bu yüzden mevcut sistemde sigorta şirketleri TMS 37 Standardı’nı uygulamaktadır.

Uluslararası standartlar müsteşarlık tarafından uygulamaya konulmadan önce şirketler, Müsteşarlık tarafından 25686 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “*Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi*” isimli tebliğ ile yürürlüğe giren hesap planını kullanmaktaydılar. Hesap planı Avrupa Birliği’nin (AB) 1991 yılında yayınlamış olduğu Avrupa Birliği Sigortacılık Muhasebesi Direktifi örnek alınarak hazırlanmıştır.

AB direktifine göre reasürans varlıklarının bilançoda raporlanması Tablo 1’de gösterildiği gibidir.

Tablo-1. AB Sigorta Muhasebesi Direktifine Göre Sigortacılık Teknik Karşılıklarının Bilançoda Gösterimi

Teknik Karşılıklar
1. Kazanılmamış Primler Karşılığı (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
2. Hayat Matematik Karşılığı (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
3. Muallak Tazminat Karşılıkları (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
4. İkramiye ve İndirim Karşılıkları (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)
5. Dengeleme Karşılığı
6. Diğer Teknik Karşılıklar (a) Brüt Tutar (b) Reasüransa Devredilen Tutar (-)

Kaynak: 91/674/EEC No'lu Sigorta Muhasebe Direktifi,1991,s.12.

Tablo 1'den görüleceği üzere sigorta şirketleri gelecekte ortaya çıkabilecek hasar ödemeleri ile ilgili ayırmış oldukları karşılıkları bilançoda raporlarken reasürans varlıklarından mahsup ederek (yani netleştirerek) raporlamaktadır. Bu yöntem sigorta şirketlerinin varlıklarını ve yükümlülüklerini olması gerekenden daha eksik tutarlar ile raporlaması sonucunu doğurmaktadır.

AB tarafından 1991 yılında yayınlanan Sigorta Muhasebe Direktifi, reasürans işlemlerinden elde edilecek varlıkları, ilgili oldukları sigorta sözleşmesinden ortaya çıkan borçlardan mahsup edilmek suretiyle raporlanması gerektiğini göstermektedir. AB'nin 1606/2002 numaralı düzenlemesiyle AB üyesi ülkelerin finansal tablolarını 2005 yılı itibariyle UFRS'lere uyumlu hale getirilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenlemenin bir sonucu olarak yayınlanan 2003/51/EC direktifi ile 91/674/EEC Sigorta Muhasebesi Direktifi UFRS'lere uyumlu hale getirilmiştir (Haller ve Eirle, 2004, 28) .

Hazine Müsteşarlığı hazırlamış olduğu hesap planında 91/674/EEC No'lu Sigorta Muhasebesi Direktifini örnek alarak hazırlamıştır. Bu yüzden Türkiye'de kullanılan hesap planında da Reasürans Varlıklar bilançonun kaynak kısmında düzenleyici hesap şeklinde bulunmaktadır. TMS/TFRS seti 2008 yılından itibaren sigorta şirketleri tarafından uygulanmaya başlansa da TMS 1 standartı uygulama dışı bırakıldığı için sigortacılık hesap planı değişmemiş, kullanıma devam edilmiştir. Halbuki bu durum TMS 1'deki netleştirme yasağına aykırı bir durumdur.

5. LİTERATÜR TARAMASI

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu üyesi Henry Rees (2006) yapmış olduğu çalışmada 2005 Haziran'da yayınlanan UMS 37 taslak metninin getireceği yenilikleri açıklamış, karşılıklar ve koşullu borçlar ile ilgili açıklamalar yapmıştır.

Yıldırım ve Karanlık (2008) çalışmalarında TMS 37 standardını ulusal düzenlemeler açısından araştırmış. Ardından Standart açısından garanti karşılıklarının nasıl raporlanması gerektiğini incelemiştir.

Çetin ve Akarçay Öğüz (2010), TMS 37 standardını Türkiye açısından inceledikleri çalışmada ulusal ve uluslararası karşılık kavramlarını incelemiştir. Tazminatlar ile ilgili detaylı bilgi yer almamaktadır. Çalışmada Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Varlıklar ile ilgili açıklamalara ve karşılıkların muhasebeleştirilmesi ile ilgili örnek uygulamaya yer vermiştir.

Özkan ve Kocamış (2011) çalışmalarında Türkiye'de bulunan ulusal muhasebe sistemine göre karşılıklar ile TMS 37 Standardı'ndaki karşılıkları Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında örneklendirerek incelemiştir. Çalışmada tazminatlar tanım olarak yer almaktadır.

Özkan vd. (2013), TMS 37 kapsamında ayrılan karşılıkların bilançonun ihtiyatlılığı üzerindeki etkisi çalışmada incelenmiştir. Çalışmada İMKB'ye kote şirketler analiz edilmiş ve karşılık kalemleri ile finansal tabloların ihtiyatlılığı arasındaki pozitif ilişkiyi incelemiştir.

Siddiqua (2013), yapmış olduğu çalışmasında UMS 37 Standardı'nın Bangladeş bankacılık sektörü üzerindeki etkilerini incelemiştir. İnceleme karşılıklar, koşullu varlıklar ve koşullu borçlar üzerinden gerçekleştirilmiş olup tazminat konusu ile ilgili bir araştırma yapılmamıştır.

Akça ve Gönen (2015), TMS 37 standardı ile ulusal uygulamaları vergi mevzuatı kapsamında incelemiştir. Çalışmalarında vergi mevzuatına göre karşılık ayrılması gereken durumlarda yasal işlemlerin başlatılması gerektiğini belirtmektedirler. Ancak TMS 37'nin aksi yönde ifadelerle yer verdiğini belirtmiştir.

Lagrange vd. (2015), çalışmalarında Kanada'da 2011 yılında yürürlüğe giren UFRS'lerin Kanada Ulusal Muhasebe sistemiyle arasındaki farklı raporlama sistemlerini incelemiştir. Çalışmalarında koşullu borçları UMS 37, UMS 37 taslak metin ve Kanada Ulusal Muhasebe Sistemi açısından ele almışlardır. Çalışma sonucunda faiz kayıtlarında raporlamada ciddi değişiklikler oluştuğunu gözlemlemiştir. Tazminatlar ile ilgili bir çalışma yapılmamıştır.

Suer (2014) karşılıkların TMS 37'ye göre muhasebeleştirilmesi konusunu ele aldığı çalışmasında BİST 100 endeksinde bulunan finansal olmayan şir-

ketleri incelemiştir. Çalışmaya konu olan şirketlerin dava sürecindeki durumlar için yüksek tutarlarla karşılık ayırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Literatür taramasından da görüleceği üzere TMS 37 ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak karşılıklar ve koşullu borçlar ile sınırlıdır. TMS 37 tazminatlar ile ilgili literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın bu konuda yapılacak çalışmalara öncülük etmesi beklenmektedir.

6. UYGULAMA

Çalışmanın uygulama kısmında Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi'nin kamuyla paylaşmış olduğu finansal tabloları üzerinden reasürans varlıklarının mevcut sistemde nasıl raporlandığı, TMS 37 Standardı'na göre nasıl raporlanması gerektiği açıklanacaktır. Tablo 2'de Hazine Müsteşarlığı direktiflerine göre hazırlanmış bilançonun kaynaklar kısmında teknik karşılıklar hesap grubu gösterilmiştir.

Tablo-2: Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi 2014 Yılı Sonu Bilançosu Sigortacılık Teknik Karşılıkları Hesap Grubunun Durumu

Hesap Grubu	Dipnotlar	31.12.2014	31.12.2013
Sigortacılık Teknik Karşılıkları	17	2.214.197.954	1.799.130.444
Kazanılmamış Primler Karşılığı - Net	17	1.159.630.507	1.097.540.759
Devam Eden Riskler Karşılığı - Net	2, 26, 17	40.379.346	13.118.373
Matematik Karşılıklar - Net		0	0
Muallak Tazminat Karşılığı - Net	17	1.014.188.101	688.471.312
İkramiye Ve İndirimler Karşılığı - Net		0	0
Diğer Teknik Karşılıklar - Net		0	0

Hazine Müsteşarlığı TMS 37 Standardı'nı sigorta şirketlerine uygulatmaktadır. Ama tazminatlar ile ilgili ifadelerle göre tazminatlar ayrı bir varlık olarak raporlanması gerekirken Tablo 2'de görüleceği üzere Türkiye'de reasürans varlıkları ile ilgili sigorta borçlarından mahsup edilerek bilançoda net tutarları ile raporlanmaktadır. Bu durum Kavramsal Çerçeve'de yer alan netleştirme yapılmaması kuralına aykırıdır. Reasürans varlıklar bilançoda gözükmemekte, sigorta borçlarından reasürans varlıklar düşüldükten sonra net haliyle hesap grubunda raporlanmaktadır. Reasürans varlıkların değerleri ise Tablo 3'te gösterilen 17 nolu dipnotlar vasıtasıyla görülebilmektedir.

Tablo-3: Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi 2014 Yılı Sonu Dipnotlara Göre Sigorta Yükümlülükleri ve Reasürans Varlıkları

	31 Aralık 2014	31 Aralık 2013
Brüt Kazanılmamış Primler Karşılığı	1.491.252.569	1.422.324.312
Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı	(294.929.264)	(290.025.419)
Kazanılmamış Primler Karşılığı SGK payı	(36.692.792)	(34.755.134)
Kazanılmamış Primler Karşılığı Net	1.159.630.507	1.097.540.759
Brüt Muallak Tazminat Karşılığı	1.243.987.764	823.828.813
Muallak Tazminat Karşılığında Reasürör Payı	(229.799.663)	(135.357.501)
Muallak tazminat karşılığı, net	1.014.188.101	688.471.312
Brüt devam eden riskler karşılığı	52.687.216	22.489.031
Devam eden riskler karşılığında reasürör payı	(12.307.870)	(9.370.658)
Devam eden riskler karşılığı, net	40.379.346	13.118.373
Dengeleme karşılığı, net	60.549.876	44.579.840
Serbest karşılıklar, net	7.702.761	7.702.761
Diğer teknik karşılıklar, net	68.252.637	52.282.601
Toplam Teknik Karşılıklar, net	2.282.450.591	1.851.413.045
Kısa Vadeli	2.214.197.954	1.799.130.444
Uzun Vadeli	68.252.637	52.282.601
Toplam Sigorta Teknik Karşılıkları, net	2.282.450.591	1.851.413.045

Tablo 2 ve Tablo 3 birlikte incelendiğinde, reasürans varlıklarının ilgili oldukları sigorta yükümlülüğünden mahsup edilerek bilançoda net tutarları ile raporlandığı görülmektedir. Örneğin Muallak Tazminat Karşılığı sigorta şirketi için bir yükümlülüktür. Şirket bu tutarı ödemekle yükümlüdür. Şirket bu karşılığı bilançoda 1.041.188.101 TL net tutarı ile raporlamıştır. Ama dipnot incelendiğinde şirketin Muallak Tazminat Karşılığı tutarının brüt olarak 1.243.987.764 TL olduğu görülmektedir. Yani şirketin ödemekle yükümlü olduğu tutar 1.243.987.764 TL'dir. Brüt ve net tutar arasındaki 229.799.663 TL bilançoda raporlanmamış fark sigorta şirketinin reasürans şirketinden alacağı tazminat tutarıdır. Bilançoda tutar reasürans varlıklarından alınacak tazminatlar mahsup edilmiş şekilde raporlanmıştır.

TMS 37 Standardı'nın tazminat ile ilgili kısmı tazminatların ayrı bir varlık olarak raporlanması gerektiğini belirtmiştir. Sigorta şirketleri raporlama yaparken TMS 37 Standardı'nı uygulamakla yükümlüdürler, bu yüzden sigorta şirketleri standartlara tam uyumlu finansal tablo hazırlayabilmek için tazminat ile ilgili kısım bilançonun aktifinde ayrı bir varlık olarak raporlamak zorundadırlar. Bu sebeple, bilançoda sigorta yükümlülükleri brüt tutarları ile raporlanmalı, reasürans varlıkları içinse varlık kısmında dönen ve duran varlıklar hesap sınıflarında yeni hesap gruplarının tanımlanması ve reasürans varlıklarının bu hesap gruplarında sigorta yükümlülüklerinden bağımsız olarak raporlanması gerekmektedir. Temsili hesap grubu Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo-4: Teknik Karşılıkları Reasürör Payı Hesap Grubu (Temsili)

	31 Aralık 2014	31 Aralık 2013
F-Teknik Karşılıklar Reasürör Payı	573.729.589	469.508.712
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı Reasürör Payı	331.622.056	324.780.553
2- Devam Eden Riskler Karşılığı Reasürör Payı	12.307.870	9.370.658
3- Matematik Karşılığı Reasürör Payı		
4- Muallak Tazminat Karşılığı Reasürör Payı	229.799.663	135.357.501
5- İkramiye ve İndirimler Karşılığı Reasürör Payı		
6- Diğer Teknik Karşılıklar Karşılığı Reasürör Payı		

Tablo 3’de görüldüğü üzere mevcut uygulamada reasürans varlıkların tutarları bilançonun pasifinde düzenleyici hesap olarak gösterilmektedir. Reasürans varlıkları ayrı bir varlık olarak raporlayabilmek için Tablo 3’te gösterilen reasürans payları Tablo 4’te varlık tarafında temsili olarak açılmış hesap grubunda raporlanmıştır. Varlıklar bilançoda ayrı olarak raporlandığı için sigorta yükümlülükleri pasifte mahsup edilmeyerek net tutarları ile bilançoda gösterilecektir. Tablo 5’te sigorta yükümlülükleri net tutarları ile gösterilmiştir.

Tablo-5: Sigorta Yükümlülükleri Reasürans Varlıkları Mahsup Edilmemiş

HESAP GRUBU	31.12.2014	31.12.2013
Sigortacılık Teknik Karşılıkları	2.214.197.954	1.799.130.444
Kazanılmamış Primler Karşılığı - Brüt	1.491.252.569	1.422.324.312
Devam Eden Riskler Karşılığı - Brüt	52.687.216	22.489.031
Matematik Karşılıklar - Brüt	0	0
Muallak Tazminat Karşılığı - Brüt	1.243.987.764	823.828.813
İkramiye Ve İndirimler Karşılığı - Brüt	0	0
Diğer Teknik Karşılıklar - Brüt	0	0

Reasürans faaliyetinden alınacak tazminatların tahsil edilme garantisi bulunmamaktadır. Sigorta şirketi hasar ortaya çıktığı zaman ise sözleşme şartlarının sağlanması durumunda tüm hasarı karşılamak durumundadır. Tüm hasar sigorta şirketi tarafından karşılanmakta, sigorta şirketi daha sonra reasürans şirketine sözleşme ile ilgili tazminat tutarını tahsil için başvurmaktadır. Yani bir sigorta işinde üç taraf bulunmaktadır. Yükümlülükler sigortalılara ödenmekte, tazminatlar ise reasürans şirketlerinden tahsil edilebilmektedir. Yükümlülükler ile tazminatlar ayrı kişi ve kuruluşlara ait olduğu için yükümlülükleri ve tazminatların mahsup edilerek yapılması yerine ayrı ayrı yapılması daha doğru bir yaklaşımdır.

Tazminatları raporlamanın ayrı yapılması TMS 37 Standardı ile sınırlı değildir. Bu durum TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı’nda da belirtilmiştir.

TFRS 4 Standardı'nın 14. maddesinin d bendi “ *reasürans varlıklarını ilgili reasürans borçlarıyla veya reasürans sözleşmesinden doğan gelir veya gideri, ilgili sigorta sözleşmesinden doğan gider ve gelir kalemi ile mahsup edilmez*” ifadesine yer vermiştir. TFRS 4 Standardı da borç ve alacak ilişkisi farklı kişi veya kuruluşlarla olduğu için mahsup işlemi yapmanın sakıncalı olduğunu ayrı ayrı raporlanması gerektiğini ifade etmiştir. Türkiye'deki uygulama hem TMS 37 hem de TFRS 4 Standartları'na aykırıdır. Bu yüzden reasürans varlıkların ayrı bir hesap grubunda raporlanması standartlara tam uyum için önem arz etmektedir.

7. SONUÇ

Son 15 yıldır TMS/TFRS kavramları muhasebe pratiğinde köklü değişiklikler getirmiştir. Türkiye'de ulusal raporlama sistemi ile TMS/TFRS'leri uyumlaştırmak için büyük zaman ve emek harcamıştır. Ama Türkiye'de TMS/TFRS'ler ile ulusal düzenlemeler arasında tam uyum söz konusu olmamıştır. Bazı sektörlerde TMS/TFRS setine ait bazı standartların tamamı ya da bazı maddeleri kamu otoritesi tarafından uygulama dışı bırakılmıştır.

Türkiye'de uzun yıllardır uygulama alanı bulunan TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Varlıklar Standardı tazminat ile ilgili sözleşmelerin raporlanması ile ilgili detaylı bilgi vermiştir. Ancak standart ile ilgili daha önce yapılmış akademik çalışmalarda tazminatlar konusuna yeterince yer verilmemiştir.

Türkiye'de sigorta sektörü ile ilgili denetleme ve düzenleme faaliyetlerini Hazine Müsteşarlığı gerçekleştirmektedir. Müsteşarlık 2008 yılında sigorta şirketlerine finansal raporlamaları TMS/TFRS setine göre yapmalarını zorunlu kılmıştır. Ancak şirketler tüm standartlardan mesul tutulmamıştır. TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı, TFRS 4: Sigorta Sözleşmeleri Standardı, TMS 28: İştiraklerdeki Yatırımlar standartları uygulamadan muaf tutulmuş, kalan standartların tamamı uygulamaya konu edilmiştir. Çalışmanın konusunu oluşturan TMS 37 Standardı sigorta sektörünün uygulamakla mükellef olduğu standartlardan biridir. Standart sektör tarafından uygulanmakta ancak tazminatlar kısmında belirtilen durumlar uygulamada yer bulmamaktadır.

Standartlar ile tam uyumlu finansal tabloların oluşturulabilmesi için sigorta şirketlerinin reasürans faaliyetlerinden olan alacaklarının bilançonun pasifinde ilgili kaynaklardan mahsup edilmiş şekilde net tutarlarla raporlama yapılması yerine bilançonun aktif kısmında ayrı bir varlık olarak raporlanması gerekmektedir. Bu durum sonucunda bilançonun aktifinde reasürans varlıklarından alacaklar raporlanırken, pasif tarafta ise sigorta ile ilgili ayrılan net karşılıklar yerini brüt tutarlara bırakacaktır. Bu sayede

hem TMS 37 Standardı'nın tam anlamıyla uygulanması sağlanırken hem de TFRS 4 Standartı'nın da belirttiği sigorta borçlarıyla ilgili reasürans varlıklarının mahsup edilmesi yasağına uyumlu finansal tablolar oluşturulacaktır.

Raporlamadan kaynaklı bu farklılık şirketlerin finansal tablolarını tutar bazında da büyük oranda etkilemektedir. Anadolu Sigorta'nın 2013 yılı sonu itibariyle aktif büyüklüğü 3.252.770.192 TL, 2014 yılı sonu itibariyle ise 3.773.390.785 TL'dir. Bu tutarlar tazminatların pasif kısımda borçlardan mahsup edilerek raporlanması sonucunda oluşmuştur. Şayet şirket tazminatlarını Standart'ta belirtildiği şekilde muhasebeleştirilmiş olsaydı; 2013 yılı sonu itibariyle aktif toplamı (17 numaralı dipnotta belirtilen reasürans varlıklarının toplamı kadar) 3.722.281.904 TL, 2014 yılı sonunda ise 4.347.120.374 TL olarak raporlanacaktı. Raporlamadaki bu temel farklılıktan ötürü sigorta şirketi aktif büyüklüğünü olduğundan 2013 yılında yüzde 14,43, 2014 yılında ise yüzde 15,20 oranında daha düşük raporlamak zorunda kalmıştır. Bu farklılık finansal tablo kullanıcılarının karar almalarını etkileme açısından büyük bir orandır. Ayrıca bu raporlama farklılığından ötürü tüm sektörün büyüklüğü olduğundan düşük raporlanmaktadır. Bu sebeplerden dolayı tazminatların raporlanmasıyla ilgili TFRS'ler ile tam uyumlu finansal tablolar oluşturabilmek için uygulanmayan standartlar ya da standart maddelerinin uygulamaya konulup ortaya çıkan farklılıkların giderilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

91/67/EEC, Avrupa Birliği Sigortacılık Muhasebesi Direktifi (1991). Avrupa Ekonomi Teşkilatı. 19 Aralık 1991.

Akça, N. ve Gönen, S. (2015). Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatı Kapsamında Değerlendirilmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 89–105.

Anadolu Sigorta Finansal Tabloları. <http://www.anadolusigorta.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/mali-tablolar-ve-bagimsiz-denetim-raporlari> . Erişim Tarihi: 08.02.2016

Çetin, A. ve Akarçay Öğüz, A. (2010). Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 29(2), 407–430.

Haller, A. ve B. Eirle. (2004). The Adaption of German Accounting Rules to IFRS: A Legislative Balancing Act. *Accounting in Europe*, 1.1, 27-50.

Lagrange, B. , Viger, C. ve A.Anandarajan (2015). Contingency Liabilities: The effect of Three Alternative Reporting Styles. *Research in Accounting Regulation*. 27.119-128.

Özkan, Ö. ve Kocamış, T. U. (2011). Karşılıklar Standardı İle Vergi Usul Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu'na Göre Karşılık Kavramının İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm Dergisi*, (Ocak-Şubat), 191–214.

Özkan, S., Karabrahimoğlu, Y. ve Acar, E. E. (2013). Accounting conservatism in the post-IFRS period: Do provisions matter? *Iktisat İşletme Ve Finans*, 28(324), 109–130.

Özbolet, M. (2014). *Temel Sigortacılık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özkan, E. (2014). Reasürans. F. Kaya içinde, *Sigortacılık* (s. 187-217). İstanbul: Beta Yayınları.

Rees, H. (2006). The IASB's Proposed Amendments to IAS 37. *Accounting in Europe*, 3(October), 27–34.

Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik (2007). T.C. Resmi Gazete 26582 (M). 14 Temmuz 2007.

Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi (2004). T.C. Resmi Gazete 25686 (M), 30 Aralık 2004.

Siddiqua, J. (2013). Application of International Accounting Standards 37(IAS 37): A Study of Banking Sector in Bangladesh. *International Journal of Applied Research in Business Administration and Economics*, 02(01), 12–24.

Suer,A.Z.(2014). The Recognition of Provisions: Evidence from BIST100 Non-financial Companies. *Procedia Economics and Finance*. 9. 391-401.

Türkiye Muhasebe Standartları 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar (2006). T.C. Resmi Gazete 26081 (M), 15 Şubat 2006.

Türkiye Finansal Raporlama Standartları 4: Sigorta Sözleşmeleri (2006). T.C. Resmi Gazete 26119 (M), 25 Mart 2006

Yıldırım, S. ve Karanlık, S. (2008). Türkiye Muhasebe Standardı (Tms-37) Kapsamında Karşılıklar Ve Garanti Giderleri. *MÖDAV*, 3, 107–122.